

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 325/2023-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Mgr. Mariánom Kropajom, PhD., Mudroňova 7356/51, Piešťany, proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 44Sa/18/2021 z 21. októbra 2021, postupu a rozsudku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky č. k. 6Ssk/30/2022 z 12. januára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 19. apríla 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Tiež navrhuje zrušiť namietané rozsudky, vec vrátiť na ďalšie konanie a priznať náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa na Sociálnej poisťovni domáhal priznania nároku na materské. Sociálna poisťovňa rozhodnutím zo 14. novembra 2018 v spojení s rozhodnutím z 22. januára 2019 sťažovateľovi nárok na materské nepriznala s odôvodnením, že nespĺňa podmienku prevzatia starostlivosti o dieťa, keďže naďalej vykonáva zárobkovú činnosť v rozsahu 40 hodín týždenne a jeho dosahovaný príjem je porovnateľný s predchádzajúcim príjmom v čase pred prevzatím dieťaťa do starostlivosti.

3. Sťažovateľ podal proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne z 22. januára 2019 správnu žalobu. Po predošlej kasácii rozsudku krajského súdu zo strany Najvyššieho súdu Slovenskej republiky krajský súd namietaným rozsudkom zamietol správnu žalobu. Proti namietanému rozsudku

krajského súdu podal sťažovateľ kasačnú sťažnosť, o ktorej rozhodol najvyšší správny súd namietaným rozsudkom tak, že ju zamietol. Podstatou rozhodovania bolo posúdenie otázky, či sťažovateľ splnil podmienku prevzatia dieťaťa do starostlivosti podľa § 49 ods. 1 a nasl. zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“), ktorá je predpokladom pre priznanie materského z nemocenského poistenia. Tým, že sťažovateľ aj po prevzatí dieťaťa do starostlivosti naďalej pracoval v pracovnom pomere v rovnakom rozsahu ako pred prevzatím dieťaťa do starostlivosti, nebola splnená podmienka osobnej starostlivosti o dieťa, dôsledkom ktorej by bola strata alebo zníženie jeho príjmu. Najvyšší správny súd v spojení s krajským súdom sa stotožnil s rozhodnutím žalovanej a poukázal na účel materského ako nemocenskej dávky, ktorým je kompenzovať stratu alebo zníženie príjmu rodiča, ktorý sa o dieťa osobne stará. Najvyšší správny súd tiež odôvodnil, prečo pojem starostlivosť o dieťa nie je možné vykladať podľa zákona č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodičovskom príspevku“), keďže účel tohto príspevku je odlišný.

II.

4. Sťažovateľ uvádza, že z jeho strany nedošlo iba k formálnemu, ale k reálnemu prevzatiu dieťaťa do starostlivosti. Uvádza, že zákon o sociálnom poistení bližšie nedefinuje pojem „starostlivosť o dieťa“, a tak je potrebné daný pojem analogicky vykladať podľa § 3 ods. 3 a 4 zákona o rodičovskom príspevku, podľa ktorého môže riadnu starostlivosť o dieťa (všestranný fyzický a psychický vývoj, primeraná výživa, hygiena, výchova a pod.) vykonávať oprávnená osoba [rodič, manžel rodiča dieťaťa, fyzická osoba, ktorej je dieťa zverené (§ 2 zákona o rodičovskom príspevku)] osobne alebo inou plnoletou fyzickou osobou alebo právnickou osobou. Podmienka celodennej starostlivosti o dieťa nie je v zákone o sociálnom poistení explicitne uvedená. Poukazuje tiež na stanovisko Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky z 10. septembra 2018, podľa ktorého *„Zákonodarca v zákone nepodmieňuje nárok na materské osobnou a celodennou starostlivosťou, ale len starostlivosťou. Nie je teda vylúčené, že starostlivosť o dieťa môže byť zabezpečená čiastočne aj za pomoci inej osoby“*. Na základe uvedeného preto zastáva názor, že žalovaná rozhodla v rozpore so zákonom.

5. Ďalej uvádza, že sa staral o svoju maloletú dcéru počas rodičovskej dovolenky, ktorá trvala od 10. augusta 2018 do 21. februára 2019, v práci mal umožnený flexibilný pracovný čas a v značnej miere využíval prácu z domu. Zastáva názor, že žalovaná nedostatočne zistila skutočný stav vecí. K podmienke zníženia alebo straty príjmu uvádza, že sa má vzťahovať iba na zárobkovú činnosť, z ktorej žiada o výplatu materského. Poukazuje tiež na obdobný prípad, v ktorom došlo zo strany žalovanej k vyhoveniu žiadosti žiadateľa o priznanie materského (sp. zn. 44Sa/17/2021). Poznomenáva, že ak by žalovaná obdobne postupovala aj v jeho veci (prihliadanie na okolnosti dochádzky, práca z domu), rozhodnuté by bolo v jeho prospech. Rozhodovacia prax žalovanej považuje za nekonzistentnú a v rozpore s princípom právnej istoty a princípom legitímneho očakávania.

III.

III.1. K namietanému rozsudku krajského súdu:

6. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ proti namietanému rozsudku krajského súdu podal kasačnú sťažnosť, o ktorej rozhodol najvyšší správny súd namietaným rozsudkom. Ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity, ktorý vo vzťahu k preskúmanému rozsudku krajského súdu opodstatňuje uprednostnenie právomoci najvyššieho správneho súdu [čl. 127 ods. 1 ústavy a § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)]. Uvedená skutočnosť vylučuje právomoc ústavného súdu na prieskum namietaného porušenia uvedených práv sťažovateľa namietaným rozsudkom krajského súdu, preto ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému postupu a rozsudku najvyššieho správneho súdu:

7. Z postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (III. ÚS 567/2022).

8. Vo vzťahu k namietanému rozsudku najvyššieho správneho súdu treba poukázať na povahu a špecifiká správneho súdnictva, ktorého úlohou nie je nahradzovať činnosť orgánov verejnej správy, ale len preskúmať zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy, teda preskúmať to, či kompetentné orgány pri riešení konkrétnych otázok vymedzených v návrhu rešpektovali príslušné hmotnoprávne a procesnoprávne predpisy (III. ÚS 557/2022, I. ÚS 55/2023). Správne súdnictvo je primárne prostriedkom ochrany subjektívnych práv adresáta výkonu verejnej správy v najrôznejších podobách. Správny súd spravidla nie je súdom skutkovým, ale je súdom ktorý posudzuje iba právne otázky napadnutého postupu alebo rozhodnutia orgánu verejnej správy (III. ÚS 502/2015).

9. Podľa najvyššieho správneho súdu v prípade sťažovateľa nebola splnená podmienka starostlivosti o dieťa, tak ako to vyžaduje § 49 ods. 1 zákona o sociálnom poistení. To, že táto podmienka nebola splnená, je výsledkom právneho posúdenia, z ktorého vychádzali rozhodnutia správnych orgánov a ktoré ako správne posúdil krajský súd a rovnako najvyšší správny súd v ústavnej sťažnosťou namietanom rozhodnutí. Právnu úvahu v namietanom rozhodnutí nemožno posúdiť ako takú, že by bola výsledkom zjavného právneho omylu. Namietané rozhodnutie zrozumiteľne vysvetľuje, prečo sťažovateľ nemá nárok na materské, (i) zmyslom materskej dávky je kompenzácia za stratu príjmu počas starostlivosti o dieťa, (ii) formálne prevzatie dieťaťa nezodpovedá účelu materskej dávky, (iii) treba diferencovať medzi materským na strane jednej a na strane druhej rodičovským príspevkom, ktorý nie je nemocenskou dávkou, ale štátnou sociálnou dávkou (rodičovským príspevkom štát prispieva všetkým rodičom v rovnakej sume bez ohľadu na výšku dosiahnutého príjmu, kým účelom materského je kompenzovať výpadok príjmu rodičov v dôsledku starostlivosti

o dieťa, nie zvýšiť príjem rodiny), a (iv) skutočnosť, že zákonodarca predpokladal reálnu starostlivosť o dieťa, vyplýva aj z ustanovenia § 51 ods. 1 a 2 zákona o sociálnom poistení, ktoré viaže zánik nároku na materské práve na dôvod, že sa poistenec prestal starať o dieťa (pozri tiež III. ÚS 674/2021). Už uvedené odôvodnenie ústavný súd nepovažuje za arbitrárne.

10. Najvyšší správny súd ďalej uviedol, že z príloh, ktoré sťažovateľ predložil ku kasačnej sťažnosti, vyplýva, že sťažovateľ vykonával prácu z domu v priemere trikrát do mesiaca, čo nemožno považovať za značnú mieru. Vo vzťahu k dochádzke uviedol, že obvyklý pracovný čas sťažovateľa trval od 9.00 h do 17.30 h a flexibilný pracovný čas bol stanovený od 6.30 h alebo 7.00 h do 15.00 h alebo 15.30 h. Z uvedeného tak vyplýva, že prevažnú časť aktívnej časti dňa sťažovateľ zotrval na svojom pracovisku. K námietke o znížení zárobku uviedol, že model, keď žiadateľ (sťažovateľ) v rámci jedného pracovného pomeru čerpá rodičovskú dovolenku a zároveň uzatvorí s tým istým zamestnávateľom nový (ďalší) plnohodnotný pracovnoprávny vzťah, deklaruje schopnosť naďalej vykonávať pracovnoprávne povinnosti v rovnakom rozsahu ako v prvom pracovnom pomere. Takýto model kolide s zámerom zákonodarcu, keďže účelovo obchádza pravidlá podpory poskytovanej rodičom, ktorí skutočne realizujú starostlivosť o dieťa po narodení, a tak sú odkázaní na kompenzáciu poskytovanú zo strany štátu.

11. K tvrdenej nekonzistentnosti rozhodovania žalovanej najvyšší správny súd podotkol, že ak došlo k priznávaniu nároku na materské bez toho, aby sa skúmalo, či poistenec skutočne sám zabezpečuje starostlivosť o dieťa, a postačovalo len splnenie formálneho prevzatia dieťaťa do starostlivosti na základe dohody s matkou dieťaťa, táto aplikačná prax nezodpovedá zneniu relevantných ustanovení zákona o sociálnom poistení. Ak následná aplikačná prax správnych orgánov toto pochybenie odstránila, uvedený postup nemôže byť v rozpore so zákonom. Najvyšší správny súd neprehliadol ani argumentáciu k porovnateľnej veci, na ktorú sťažovateľ upriamil pozornosť. Podľa najvyššieho správneho súdu nie je vylúčené, že sa správny orgán odkloní od existujúcej rozhodovacej praxe, pokiaľ svoj odklon náležite odôvodní. Najvyššiemu správne súdu neprináleží komentovať rozhodnutia žalovanej vydané v iných konaniach ani správne súdne konanie týkajúce sa inej osoby.

12. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (III. ÚS 300/06, III. ÚS 198/07, III. ÚS 79/2012).

13. Po preskúmaní namietaného rozsudku najvyššieho správneho súdu ústavný súd nezistil, že by súdna ochrana poskytnutá sťažovateľovi zo strany najvyššieho správneho súdu vykazovala nedostatky dosahujúce intenzitu porušenia práva na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces. Najvyšší správny súd v namietanom rozsudku zrozumiteľne a bez zjavných logických protirečení vysvetlil dôvody, pre ktoré zamietol podanú kasačnú sťažnosť. Namietaný rozsudok najvyššieho správneho súdu nemožno považovať za svojvoľný či arbitrárny a nebolo možné dospieť k záveru,

že ním došlo k porušeniu uplatnených práv sťažovateľa. Ústavná sťažnosť bola preto podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde v tejto časti odmietnutá pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. júna 2023

Robert Šorl
predseda senátu